

E Családi műhely a tűzfalak tövében

RIPORT HÉRA LÁSZLÓ ÓRÁSSAL ÉS
HÉRA KRISZTINA ÖTVÖSSEL

Az emberek évezredek óta mérik az időt. Kezdetben voltak a nap-, a víz-, a homok- és a tűzórák. A mai szerkezetek őseit a XIII. században kezdték gyártani, a történet a mechanikus órákkal kezdődött. Ezzel egyidőben született meg a kerekés, majd száz évvel később a rugómeghajtású változat. 1510 körül Peter Henlein nürnbergi lakatos elkészítette a zsebóra őst, a függő- vagy hordozható órát. Újabb jelentős állomások: 1675-ben Christiaan Huygens holland fizikus, matematikus feltalálta a hajszálrugót, 1695-ben az angol Thomas Tompion a hengerjáratot (cilinderórák), 1715-ben George Graham a gátszerkezetet (ingaórák). Adrien Philippe-nek köszönhetjük az 1842-től használatos remontoire (koronás) felhúzó szerkezetet. A XIX. század második felétől a fejlődést a pontosság növelése és a méret csökkentése jelentette.^{1 2}

Szombathely belvárosában, magas tűzfalak között bújkik meg a Héra & Héra nevet viselő pici óra- és ékszerjavító üzlet. Az órás mesternek, Héra Lászlónak 1964-től van itt széke, még a szövetkezeti időszakban kezdett. A cég 1992-ben alakult. A műhely

napjainkban családi tulajdonban van és családi vállalkozásban működik. 58 év ugyanazon a helyen, mégis kutatva a könyvtári és online adatbázisokban, szinte semmit nem találtam az órás mesterről és az üzletről. A Külsikátorban lévő pici helyiségben találkoztunk. Héra Krisztina, az órás mester lánya invitált beljebb, akinek bár órás végzettsége is van, az ékszerekkel foglalkozik. Pályájuk alakulásáról, szakmai fortélyokról, a kismesterségek jövőjéről beszélgettünk, miközben folyamatosan érkeztek a régi és új ügyfelek.

Tösgyökeres Vas megyei család az Önöké, illetve ki volt az első órás a családban?

Édesapám, Héra László az első órás a családban, előtte senki nem választotta ezt a foglalkozást. Vas megyei származásúak vagyunk, oladiak. Édesapám születésekor a település még külön falu volt. (1950-ben csatolták Szombathelyhez.)

Hogyan lesz egy lányból órás mester?

Először fel sem merült, hogy órás legyek. Dísznövénykertésznek tanultam, mert nagyon foglalkoztatott a virágkötészet, mint egyfajta kreatív munka. Mindig is az aprólékos, kézügyességet és egyedi ötleteket igénylő dolgok érdekelték.

Tehát akkor kezdetben ez a hivatás szóba sem került.

Egyáltalán nem. A dísznövénykertészet mellett virágkötészetből is bizonyítványt szereztem. Nagyon szerettem, versenyekre is jártam, díjakat nyertem. De ezekben a feladatokban is az aprólékos munka vonzott. Mikor végeztem, döntenem kellett, hogy virágkötőként dolgozzak vagy más foglalkozást válasszak. Nézegettem, hogy mi tettszene, mert rajzolni is nagyon szerettem. Így jött végül az ötvösség.

Szóval az eredeti szakmájában nem is dolgozott.

Nem. Megtetszett az ötvösség, hiszen ez is nagyon sok odafigyelést, precíz, aprólékos munkát, kreativitást igényel. Budapesten, a Práter utcai szakképző iskolában tanultam. Az ötvös olyan szakember, aki nemes- és (vagy) színesfémekkel foglalkozik. A szakmán belül vannak ezüstművesek, aranyművesek, vésnökök, drágakőfoglalkók, cizellőrök, lánckészítők és alapanyag előkészítők. Az ezüstművesek nagyobb tárgyakkal, például gyertyatartókkal, tálcákkal, vázákkal, evőeszközökkel foglalkoznak, az aranyművesek pedig az úgynevezett fehér ékszerekkel (gyűrűkkel, láncokkal, fülbevalókkal). Én az aranyművest és a drágakőfoglalkót csináltam meg. Az előbbi elkészíti a foglalatokat, amibe a kövek kerülnek, az utóbbi pedig belemarja, feldíszíti, feltűzi vagy felvési az ékszert. Sokan azt gondolják, hogy a köveket ragasztják, de a nemesfém ékszereket foglalják.

Az órás mesterség teljesen más, mint az ötvös. Mások a mozdulatok, a szakmai fortélyok. Például az órás csapok, stiftnek reszelésénél. Az aranyműves ezt a munkafolyamatot pont fordítva csinálja: a bal kézben van az ékszer és jobb kézzel fordítja a reszelőt, az ékszer marad. Pici különbségnek tűnik, de teljesen más a technika.

Az iskola befejezése után, 2000-ben visszajöttem Szombathelyre és édesapám mellett kezdtem el dolgozni. Az órás végzettséget munka mellett szereztem meg a szombathelyi 405. sz. Berzsenyi Dániel Ipari Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskolában.

Miért volt fontos Önnek az órás mesterség megszerzése? Csak azért, mert az édesapja is ezt a hivatást űzi és folytatni szeretné a családi hagyományt, vagy a közös műhely miatt igényként jelentkezett, hogy néha Ön is besegítsen?

Fontosnak tartottam, hogy meglegyen a végzettségem a családi vállalkozás miatt és nem melleleg érdekelni kezdtek az antik órák. Szerettem volna belelátni a szakma régiségekkel kapcsolatos területébe.

Akkor egyformán viszi az órás- és az ötvös mesterséget?

Nem, egyelőre az órajavításba csak besegítek. Én az ékszerkészítést, -javítást csinálom.

Ekkor belép az üzletbe Héra László. Bemutatkozunk egymásnak, majd folytatódik a beszélgetés, immár hármásban. Hogyan jött az „óráság”?

Édesanyám háztartásbeli volt, édesapám pedig a Pénzügyminisztériumban volt revizor. Nálunk nem volt átörökítés. Nem úgy, mint például a szombathelyi Langer óráséknál, ahol a nagypapa, az apa és a fiú is a családi hivatást űzi.

A Latinka Sándor Gépipari Technikumban szerettem volna továbbtanulni, de nem vettek fel, így jelentkeztem a 405. sz. ipariskolába³, órás szakra. Abban az időben, ha jól emlékszem, hárman voltunk ezen a szakirányon. Ketten voltunk elsősök Éder Péterrel, Makun József egy évfolyammal fölöttünk járt. (Makun József órásként dolgozik, Éder Péter viszont abbahagyta a szakmát, ötvös lett.) Nem sokan voltunk. Az akkori szövetkezeti elnök, Ambrus Ferenc tartotta az elméleti tanórákat. Egyébként ő is órás kisiparos volt, ahogy az édesapja is. Szóval elméletre a MÜM-be (MÜM 405-ös Ipari Szakmunkásképző Intézet) jártunk, a szakmai tárgyak mellett ugyanúgy tanultunk matematikát, történelmet, magyart, mint az ipari tanulók. Az oktatási intézményben sajátítottuk el az elméleti részt, a gyakorlat pedig nekem ugyanezen a helyen volt, ahol ma az üzlet áll. Akkor itt kisiparosok dolgoztak szövetkezeti formában.

Az Órás Ktsz 1952-ben alakult. Egy 1965-ös Vas Népében megjelent cikk szerint a szűk kis helyiségben tizenheten dolgoztak. „Kis asztali lámpák fényébe olvadnak, parányi szerkezetek fölé hajolva babrálják órákon át.” A megyéből mindenholnan érkeztek időmérő eszközök, a tudósítás szerint 1964-ben 16 800 óra javítását végeztél el a ktsz dolgozói.⁴

1964. augusztus 2-án már asztalom volt ezen a helyen és azóta is itt dolgozom. Amikor kezdtem, az épület ezen részének az utca felől volt a bejárata és végig műhelyek voltak benne.

Spiegler Tibor magángyűjteményéből

Egy idősebb szakmunkás mellé osztottak be, ő segített az elején. Abban az időben az összes maszek órást „beültették” a szövetkezetbe. Amikor idekerültem, 1964-ben itt már csak órák dolgoztak. Körülbelül 10–12 fő, de voltunk 24-en is. Aztán a szövetkezetek megszűnésével sokan átmentek a húsiparhoz, vagy a vízügyhöz, de volt olyan is, aki maszekként dolgozott tovább.

Közben a kis üzletbe folyamatosan érkeztek a kuncsaftok. Szokásos elemcserék, javított ékszerket vittek el, megrendeléseket adtak le. Valaki kulcsot akart másoltatni, de Héra László átirányította az egykori „Gyöngyösbe”. Mint kiderült, régen ők is foglalkoztak kulcsmásolással, de már felhagytak vele. Közben megint egy idősebb úr érkezett elemcserére. Örült, hogy gyorsan újra működőképes lett az órája, mert mint mondta, „olyan rossz volt óra nélkül, az ember már úgy megszokta.” A személyes hangú beszélgetésekből az is kiderült, hogy sok a visszatérő ügyfél, a kis üzletnek állandó vendégköre van.

Őn ezt a műhelyt később megvásárolta, hiszen, ha jól tudom, most családi tulajdonban van.

Először béreltük az üzletet, majd a rendszerváltás körül került családi tulajdonba.

Hogyan változott az órás szakma az 1960-as évektől napjainkig?

Kezdetben csak mechanikus órák voltak.⁵ Kar-, ébresztő- és faliórában is. Utána jöttek a kvarcórák⁶, amelyek javítását gyakorlatilag – oktatás híján – magunktól és a hozzájuk tartozó „használati útmutatókból” sajátítottuk el. Természetesen újabb szerszámokat is be kellett szereznünk. A mechanikus órákat továbbra is javítottuk (ma is vannak), de jóval kisebb számban.

És mi a mai trend?

A mai trend a kvarcóra, valamint egyre nagyobb számban gyártják az okosórákat. Ezek azonban, a szó szoros értelmében már nem órák, mi ezeket már nem tudjuk javítani. Az elem helyett már akkumulátorral működnek, van, amelyiket szét sem lehet szedni. Még szíjat sem tudunk adni hozzájuk.

Természetesen minden új típushoz új eszközök kellene. De milyen alapvető szerszámok szükségesek egy órás mesternak?

A legalapvetőbbek a csipesz, a fogó, a furdancs (kézi fúrógép), a mutatóleszedő, beütőkészlet (például amikor egy tengelyt kell beütni egy órába egy törött tengely helyett), kalapács, nagyító. Egy beütőkészlet ára 4400 forint volt tanuló koromban. Az akkor nagy pénz volt, hiszen 40 fillér volt egy kifli.

Visszatérve a mechanikus és a mai órákra. Miben más a két típus működése, javítása?

A régi mechanikus óráknál még tudtunk mit javítani. Általában réz platnik, abban kövek voltak, de lehetett tengelyt is cserélni. A mai óráknál komplett panelcsere van, mint a tévéknél is. A mechanikus típusoknál a rugók, illetve súlyok hajtották az eszközt, a maiaknál pedig az elem működteti a szerkezetet egy elektromos impulzus által. A másik változás, hogy mivel mindenkinek van már mobiltelefon a zsebében, így egyre kevesebben hordanak karórát. Időmérő van a rádiókon, hűtőkön, ezért falióra is egyre kevesebb van a lakásokban. De azért van egy réteg, aki ragaszkodik a karójához, van, akinek hiányzik, ha nincs rajta a kezén. Ezzel én is így vagyok – mondja Héra László.

Közben újabb vendég érkezett. Elmondása szerint az édesanyja óraátállításkor beállította a szerkezetet, de az azóta nem megy. A rutinos „szaki” két perc alatt megvizsgálta, felmérte. Újabb elemcsere. Az, hogy az óra átállításkor állt meg – jelen esetben – csak a véletlen műve volt.

Régen voltmérő sem kellett. Olyan műszer is van, amire csak rá kell tenni az órát és már mutatja is, hogy működik vagy nem. Tehát ki lehet szűrni, hogy elektromos gondja van egy szerkezetnek, vagy nem. De ettől még a mechanikus részével lehet probléma.

Ahogy jöttek az új típusok, úgy kellett változtatni a szerszámkészleten és folyamatosan képezniünk kellett magunkat, hogy javítani tudjuk őket. Órás újságok és könyvek jelennek meg újabb ismeretekkel, ez nagy segítség.

Melyik az órának a legbonyolultabb alkatrésze, melyiket a legnehezebb javítani?

A balansz, a billegő rész. Ez az „esze”, ez a legfontosabb egy szerkezetnél. A kerékrendszer is lényeges, de a balansz rész a legkényesebb terület. Lehet javítani vagy cserélni, de bonyolult munka. Ez a faliórákra is igaz. Ott az anker rész meghibásodása jelenthet kihívást még a tapasztalt órásnak is. A kvarcóránál meg az elektromosság és a kerékrendszer a legkomplikáltabb.

Azt is hallottam, hogy a legtöbb órában manapság műanyag kerekeket használnak (még a márkás óráknál is), ami nem cserélhető.

Előregszik, kipattog és nem cserélhető. Ez nem függ a márkától. Néha egy egyszerű órában jobb, tartósabb szerkezet van, mint egy drágában, márkásban, a divatórákban. Ahol például a felső lap, a platni össze van nittelve, azt nem lehet megbontani, tehát azzal nincs mit kezdeni. Nincs bennük csavar sem. Ezek úgy is készülnek, hogy ne lehessen javítani őket, ez üzletpolitika. *(A műhelyben egy csomó óra került elő, ami*

nem volt javítható.) Ha az ügyfél mégis ragaszkodik a tokhoz és a számlaphoz, akár karóra, akár fali, akkor lehet komplett szerkezetet cserélni. A külső rész marad, a belsőjét pedig teljes egészében meg lehet újítani.

Antik órák javításával is foglalkoznak?

Antik óránál a gond az, hogy nincsenek alkatrészek, főleg Magyarországon. Speciális alkatrészek kellene, így manapság vannak szakemberek, akik kimondottan az antik órák javítására specializálódtak. Ezekhez már nem is elég az órajavító kis műhelyek felszereltsége. Annak idején az iskolában még tanították az antik faliórák javítását is, hiszen a tananyag nagy része a mechanikus órákra készült, az elektronikus órákat csak éppen érintették.

Emlékeznek valami nagyon érdekes órajavításra?

Például egy negyedüti falióra (az ütőóra az órákat és törtrészeit ütéssel jelzik) javítása igazi kihívás, itt már hosszabb ideig tart egy munka. De ezek nagyon ritkák, mi nem is foglalkozunk már ezek szervizelésével. Vagy a karóránál az önfelhúzó órák is bonyolultabb feladatnak számítanak. Ezek javítását egyébként folyamatos ügyfélforgalom mellett nem is lehetne csinálni.

És ha már különlegességek...

A Vas Népe című megyei napilapban 1965-ben jelent meg egy cikk Órák és emberek címmel. Ebben felsorolják a város legnagyobb óráit. A rangsor szerint az első a Székesegyház órája, a második az evangélikus templom toronyórája, majd az egykori Állami Áruház időmérő szerkezete következik.⁷

Van-e kedvenc órája, kedvenc márkája?

Annak idején nagyon jók voltak a szovjet karórák⁸. Dömping volt belőlük és jól lehetett javítani őket. Karórában a kedvencek voltak a Zarja, Pobeda, Raketa, ébresztőben meg a Vityaz, Sevani, Mom. Ezekből rengeteg volt, nagyon sokat szervizeltünk belőlük az 1960-as, 1970-es években. A Raketa óra rendkívül strapabíró volt és volt hozzá alkatrész. Mikor megszűnt a magyar MOM (Magyar Optikai Művek) gyár, akkor megszűnt az alkatrész is az órákhoz. Ezért nem tudtuk már javítani őket a rendszerváltás után.

De akkor egy régi órához hogyan lehet alkatrészt szerezni?

Vannak még központi raktárak Pesten, onnan.

Hogyan lehet az órákat tematizálni?

Szerkezetük szerint vannak különböző anyagokkal működő órák (homokóra), valamint vannak a mechanikus és elektromos változatok. Típus szerint beszélünk faliórákról, karórákról vagy ébresztőórákról. De lehet csoportosítani őket ütés (negyedütős, felesütős) vagy kijelzés (analógok, digitális) szerint is. Valamint lehetnek helyhez kötöttek (toronyóra) és mozgathatók (zsebóra)

Közben a zsebóráról eszembe jut egy történet, amit a repüléstörténeti foglalkozásoknál el szoktam mesélni az iskolás gyermekeknek a könyvtárban.

„Az első karóra a repülésnek köszönhető”⁹

Louise Cartier 1847-ben alapította meg óraműhelyét és hamarosan fogalomná vált a neve. Ekkor még a Cartier órákat láncon viselték mellényzsebben, és talán így is maradt volna még sokáig, ha nem találják fel a Wright fivérek a belsőégésű motoros repülést. Az idő mérése korábban is fontos volt a repülés világában, ám amíg csak léggömbökkel lehetett a levegőbe emelkedni, a zsebóra is bőven megfelelt. Azonban mégsem a Wright fivérek voltak a megrendelők, hanem egy bizonyos Alberto Santos-Dumont, Cartier régi barátja, akit zavart, hogy repülés közben éppen elég dologra kell ügyelnie, semmint, hogy a zsebórájával babráljon, ha tudni akarja, mennyi időt tölthet még biztonságban a levegőben. Santos-Dumont példája ragadós lett, és rövidesen minden pilóta karórát kezdett hordani, majd pedig megállíthatatlanná vált az új divat a polgári világban is: egy évvel Cartier forradalmi lépése után, 1905-ben alakult meg a Rolex Watch Company, és a nyomában ázsiai gyártók is színre léptek.”

Milyen anyagból készülnek a szerkezetek?

Az órák általában acélból és rézből készültek. A tengely az általában acél, a platni, a kerék meg a fogazat az réz volt. A mai óráknál a réz kerekeket váltották fel a műanyagok.

Az órák manapság divattermékek is, gyűjtői igényeket is kielégítenek, ezért az áruk is rendkívül változó, mondhatjuk határ a csillagos ég. A tok is egyre szebb kiállítású, aranyozott vagy kövezett, ami szintén növeli az értékét. Brillánsokat tesznek bele. A nagy értékű, különleges órák már luxuscikknek számítanak, egyfajta státuszszimbólumok. Ezek már nem a mindennapos használatra készülnek és nem is az eredeti, időmérő funkciójuk a lényeg. Az órásmeister az újságban mutatja a különlegesebbnél különlegesebb órákat, de a fiókban is számtalan szép szerkezet búj meg. Most egy régi zsebóra kerül elő, melynek látható a szerkezete. Kis kerekek, csavarok, rugók. Szóval mennyi is az az annyi?

Az 1970-es években 108 forint volt egy szovjet típusú ébresztőóra. Akkor 3 forint volt a kenyér. 450 forint volt egy kakukkos. De most a párszáz forintos Raketa órát is több ezer forintért árulják. Egykor tömegcikk volt, most pedig úgy kell licitálni rá az interneten. Különleges darabnak számít.

Kikérik-e a kuncaftok a véleményüket óravásárlás vagy ékszervásárlás előtt, vagy kérnek-e előzetes felmérést, javaslatot javításkor?

Sokan kikérik a véleményünket és ilyenkor igyekszünk olyan márkákat javasolni, amelyek javíthatók. De van, hogy győz a divat vagy a márka és nem számít, mi a véleményünk róla.

Milyen órák vannak a család tulajdonában?

Négy faliórám van otthon. A családban nem maradt sehol, ezeket én szereztem be, vagy cseréltem az elmúlt 50 évben – mondja Héra László.

50 év! Meddig lehet valaki órás? Gondolom, amíg fizikálisan bírja, amíg a kéz nem remeg.

Volt egy kollégám, szintén maszek volt. Annak idején, amikor én 1964-ben idejöttem, már akkor is idős volt, de nyugdíj mellett otthon még tovább dolgozott. Amíg fizikai és persze szellemi erővel bírja az ember, addig lehet művelni a hivatást, akár otthon is, hiszen a mesterségnek nincs nagy helyigénye. Gyakorlatilag csak egy asztal kell hozzá, meg néhány fiók, amibe belerakjuk az alkatrészeket, meg persze a számszámokat.

Óraszámok. Manapság rengeteg olyan óra van forgalomban, aminek számlapján nincsenek számok, csak pontok, de itt Önöknél látok olyat is, amin különböző madarak láthatók. (Minden órában más madárhang szólal meg.) Mi újság a számlapdivattal?

Régen római betűs számlapok voltak. Érdekeség, hogy a IV-es helyét IIII-esként jelölték. Ez nagyon jellemző az ónémet típusra. Természetesen ez is változott korszakonként, országonként. De például a modern kvarcórakon visszahozták a római számokat.

Tudjuk, hogy sok hamis óra is van a piacon.

Az órásnál ez rögtön kiderül, ahogy a hátlapot levesszük, hiszen nincs bent cikkszám, így alkatrészt sem lehet rendelni hozzá. És persze a kidolgozottságuk sem olyan finom és tökéletes, mint az eredetieké.

Vannak-e még régi órák a szakmában?

A legidősebb Szombathelyen talán Benczenleitner András a Hollán Ernő utcában, de van még órás a Petőfi Sándor utcában is.

Kihalóban lévő szakma?

Lassan, hiszen már olyan órák lesznek, amiket nem lehet javítani, így órás kisiparosokra sem lesz szükség.

Milyen márkák divatosak manapság, melyek azok az órák, amelyek minőségben is a legjobbak?

A Doxa, a Certina, az Omega, a Tissot, vagy a Seiko. Ezek a márkák a legjobbak. Vagy mostanában nagyon „kapós” a Vostok. Ékszerben a Thomas Sabo és a Tiffany.

Az órák, ékszerek mögötti történetek is fontosak...

Több száz óra van a műhelyben, amiért nem jöttek vissza. De volt olyan esetünk, amikor valaki jó néhány év múlva jelentkezett a tulajdonáért. Megvolt a számlája, visszakapta. Egy óra, egy ékszer nekünk „csak” egy munka, de annak, aki beadja, érték, emlék. Sokszor elmeséli az ügyfél a beadott órák, ékszerek történetét, vagy hogy kinek lesz ajándék. Nekünk úgy kell velük bánnunk, mintha a sajátunk lenne. Akármilyen rossz állapotú a behozott óra vagy ékszer, ha a kuncsaftnak fontos, igyekezünk megjavítani. Neki ez értékes, eszmei értéke van és nekünk így kell visszaadni. Van, aki sérült kővel hoz be egy ékszert, de nem akarja kicseréltetni, mert az eredeti állapotában szeretné megtartani. Most is beadtak egy órát, hogy javítsuk meg, pedig

egy kis egyszerű réztokos fajta, de a vendég elmondása alapján a nagymamáé volt, szeretnék megcsináltatni. Volt, hogy egy vastag, aranytokos, aranszijas órát kaptunk. A kuncsaft azt kérte, úgy szeretné hordani, hogy a számlap lefelé legyen. Az órás és az ékszerész bizalmi szakma, hiszen értéket, családi ékszereket bíznak ránk.

Közben újabb ügyfelek érkeztek: „Van itt egy nyaklánc és egy karkötő, ezüst mindkettő”. A nyaklánccon kapcsolót kellene javítani, a karkötőn meg a karika az, ami állandóan szétjön. Az ékszerek pár nap múlva régi fényükben tündökölnék újra – ígéri Héra Krisztina.

Naponta hoznak sérült, javításra szoruló ékszereket. Ha elszakad, eltörik, akkor forrasztani kell. Ha kiesik belőle a kő, akkor azt lehet pótolni. Vagy sokszor kell a gyűrűméretet változtatni (bővíteni, szűkíteni). Gyakran jönnek családi hagyatékkal, amit szeretnének méretre igazítani, rendbe hozatni. Ez már egy kicsit bonyolultabb, mint egy kapocscsere. Van olyan is, aki beolvasztatja az általa hozott ékszereket és valami újat szeretne belőle készíttetni. Sok gond van a kövek „kipotyogásával”. A mai ékszereket már kővel együtt öntik, ez már úgy mond tömeggyártás, ennél a típusnál a kicsi kövekkel sok probléma van. De a legtöbb a szakadás, amit forrasztani kell.

A kövek kiesésével is Önök foglalkoznak?

A kő visszafoglalásával igen. Én a kőhöz készítem az ékszert, a foglalatot. De ha egyedi kő kell bele, akkor azt drágakőcsiszoló csinálja. Most például egy fülbevalónak elhagyták a párját. Az aranyrészét megcsinálom, de a bele kerülő türkizt drágakőcsiszoló készíti. Fontos az árnyalat, a szín, a keménység, a zárványok.

Mikor bejön az ügyfél, mi az első feladat?

Először felmérjük az ékszert és rögzítjük az adatait. Felírjuk, hogy mi a hibája, mit szeretnének vele csináltatni. De azt is rögzítjük, ha sérült, a gyöngyosroknál leszámolom hány darabot kell felfűzni, a drágaköveknél, hogy milyen tiszta, illetve zárványos.

Az ügyfelek mindig kész elképzelésekkel érkeznek?

Igen, mostanában az a jellemző, hogy hoznak képet, milyen ékszert szeretnének. Ez azért jó, mert teljesen egyértelmű a kérés, értjük egymást és nem lesz csalódás az elkészült termék.

Úgy tudom, minden ékszerésznek fémjeleztetnie kell minden újonnan elkészült ékszert. Beszéljünk kicsit erről.

Nemcsak úgy van, hogy egy ékszert beolvasztok, újat készítek belőle és kiadom, hanem nekem azt hitelesíttetnem kell. Van egy névjelem, amit beütök az ékszerbe, hogy azt én készítettem, beütöm a finomságot, hogy mondjuk az 14-es, vagy 18-as, vagy ezüst, majd a fémjelzőben magyar fémjellel hitelesítik, mert csak így hozható kereskedelmi forgalomba.

Tehát minden ékszer, amit Ön készít, az a névjelével el van látva.

Így van.

Volt már olyan, hogy egy saját „márkajelzésű” ékszer visszakerült Önhöz?

Igen. Most hoztak be például egy karikagyűrű párt, amit én készítettem, de most évekkel később bővíteni kell őket.

Van-e speciális technika is a tanultakon kívül, ami a sajátja?

Például a foglalás. Tudom, hogy én hogyan húztam rá a karmot, ami megtartja a követ. De ez továbbvisz a művészettörténeti vonalra is, hiszen ott is vannak az adott korszakoknak jellemzői. Régen például a drágaköveket nem 57 lapra briliánsra csi-szolták, mint most, nem volt ilyen szabályos a gyémánt és annak idején ezüstbe foglalták, mert az puha volt, könnyen foglalható.

Van-e az ékszerek anyagánál trend manapság? Az arany az etalon most is?

Régebben csak a fehérarany kellett, mindenki abból akart ékszert. Az eljegyzési gyűrűk többsége is abból készült. Sajnos sokszor úgy történt, hogy a sárgaaranyat leródiuozták, ami idővel lekopott. Ez sok embernek nem tetszett, mert kisárgult. Eleinte a fehéraranyat nikkellel fehérítették, most már palládiummal ötvözik, így fehérebb is. De most újra a sárgaarany a trendibb, kelendőbb. A formában pedig a finomak, kecsesek a divatosak. Most már nem annyira kelendők a vastag karkötők, nyakláncok. Vékony, finom láncok pici medállal, filigrán köves gyűrűk – ez most a trendi.

Mikor ajándékoznak az emberek ékszert?

Ballagáskor, születésnapkor, keresztelőre, bérmlásra, karácsonyra. Persze itt is vannak változások, hiszen keresztelőkanalat manapság már nem ajándékoznak. Ezek díszes kis kanalak, amelybe belevéselik az újszülött monogramját vagy nevét, dátumát. Most inkább nyakláncot adnak egy kis keresztel, vagy monogrammal, illetve bébifülbevalókat.

Hogyan lehet modernizálni egy ékszert?

Erre egy példát szeretnék hozni. Most alakítok át egy régi vörösarany fülbevalót gyűrűnek és egy kicsit úgy modernizáltuk: fehérarany lesz a sín, vagyis a gyűrű része és a régi vörösarany lesz a foglalat. Így modernebbé, hordhatóbbá, a mai divatnak jobban megfelelővé lehet tenni a nagymama korabeli ékszert is.

Közben elérkezik a zárás ideje a kis üzletben. Holnap 9-kor újra nyitva a Héra & Héra Óra- és Ékszerjavító Bt. és szeretettel, nagy szakértelemmel várják a régi és új ügyfeleket.

(Szalainé Bodor Edit)

JEGYZETEK

- 1 Horváth János: Órák és emberek. In: Vas Népe, 1965. febr. 23., 5. o.
- 2 Híres órák, találmányok, mérőföldkövek. Elektronikus forrás: <http://users.atw.hu/teora/tudnivalok/orasok.html>
- 3 405. sz. Berzsenyi Dániel Ipari Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola
- 4 Horváth János: Órák és emberek. In: Vas Népe, 1965. febr. 23., 5. o.
- 5 Az elektromos meghajtású mechanikus karóra általában gombem áramával működik. Elektromágnesek által keltett mágneses mezőben az anker (= horgony) elfordul, az áram kikapcsolódásakor egy hajszálrugó hatására visszaperdül. Az árammegszakítót az anker működteti. Az egyenletes ide-oda perdülést hajszálrugóval összeműködő balansz biztosítja. A villamos órában a balansz tehát nem gátol, hanem hajt. A kevesebb mozgó alkatrész miatt szerkezete egyszerű. Elektronikus forrás: [https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93ra_\(eszk%C3%B6z\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93ra_(eszk%C3%B6z))
- 6 A kvarcóra működése a piezoelektromosság jelenségén alapul. A kvarckristály hossztengeleje irányában megnyomva vagy széthúzva elektromos jelenséget mutat. Elektromosság hatására rezegni kezd, rezgésszáma állandó, ezért időmérésre használható. Elektronikus forrás: [https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93ra_\(eszk%C3%B6z\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93ra_(eszk%C3%B6z))
- 7 Horváth János: Órák és emberek. In: Vas Népe, 1965. febr. 23., 5. o.
- 8 Szovjet óragyárakról. Elektronikus forrás: <http://www.boxerora.hu/gyarak.html>
- 9 Zsebből a csuklóra: a karóra hihetetlen története. Elektronikus forrás: <https://orazona.hu/2019/04/18/zsebbol-a-csuklora-a-karora-hihetetlen-tortenete/>